កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

ឆ្នាំគំរប់ ១៣

ភាគទី ១១

ភ្នំពេញ

ការផ្សាយរបស់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ព.ស. ២៤៨៤

គ.ស. ១៩៤១

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

KAMBUJASURIYÂ

កម្ពុជសុរិយា

ជាទស្សនាវដ្ដីចេញផ្សាយពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ មួយខែពីរក្បាល

ឆ្នាំគំរប់ ១៣

ភាគទី ១១

គណៈរដ្ឋមន្ត្រីនិងសម្ដេចសង្ឃនាយក ទាំងពីរគណៈ

បានអនុញ្ញាតហើយ

ភ្នំពេញ

ការផ្សាយរបស់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ព.ស. ២៤៨៤

គ.ស. ១៩៤១

៤៩:០១

បញ្ជីរឿង

១ — អំពីការជាស្នាដៃរបស់ក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យៈនៅស្រុកខ្មែរ ស្រុកកូសាំងស៊ីន និងស្រុកឡាវ. ៣

២ — វិជ្ជាពេទ្យតាមរបៀបជាន់ដើមរបស់ប្រទេសឥណ្ឌា (មានត). ៧

៣ — ប្រវត្តិសង្ខេបរឿងព្រះកែវមរកត (តនឹងចប់) ១១

៤ — អំពីសេចក្តីខ្លះនិយាយអំពីអារ្យធម៌របស់ឥណ្ឌា សម័យបុរាណ (តមក). . . . ១៤

៥ — ប្រជុំពាក្យកាព្យភាគទី ៤ របស់ឃុនស៊ីទនោម័យ (តនឹងចប់). ១៩

៦ — រឿងព្រេងខ្មែរ "រឿងអាឡេវទី ២" របស់អ្នកឧកញ៉ាប្រាជ្ញាធិបតីយិន (តមក) ២៤

រូបក្រៅរឿង

នគរវត្ត — រូបស្ត្រីទេពអប្សរ នៅបណ្ណាល័យ (ហោត្រៃ) ខាងត្បូងនឹងខាងលិច ១

TABLE DES MATIÈRES

Pages.

1° L'Œuvre de l'Institut d'études Bouddhiques au Cambodge, en Cochinchine et au Laos........................ 3

2° Médecine traditionnelle dans l'Inde antique (suite)......... 7

3° Histoire sommaire du Bouddha d'émeraude d'après divers documents (suite et fin)........................ 11

4° Quelques notes au sujet de la civilisation de l'Inde antique (suite)................................ 14

5° Recueil des Poèmes Cambodgiens 4e partie par Khunsiminomay (suite et fin)................................ 19

6° Conte populaire Cambodgien inédit :
"Légende de Alév II" par Oknhā Prajnadhipadi Yin (suite).. 24

HORS TEXTE :

Angkor-Vat Portrait Absara Partie Sud et Ouest de la Bibliothèque................................ 1

អង្គរវត្ត — នេះរូបស្រីទេពអប្សរ នៅបណ្ណាល័យ (ហោត្រៃ)
ខាងត្បូងនឹងខាងលិច ៗ

អំពីការជាស្ពានដែររបស់ក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
នៅស្រុកខ្មែរ ស្រុកលាវ និងស្រុកកូសាំងស៊ីន

កាលមុនបង្កើតក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនៅស្រុកខ្មែរ ស្រុកលាវ ការសិក្សាខាងសាលាបាលីគេមិនទាន់បានជ្រើសរើសបោះពុម្ពសៀវភៅអ្វីមួយទេ ម្ល៉ោះហើយអ្នកប្រាជ្ញក្នុងស្រុកទាំងនេះរកអ្វីរៀនឲ្យកើនជឿនតទៅទៀតពុំបាន ហេតុនេះបានជាខ្មែរនិងលាវច្រើនចេញទៅរៀនសូត្រឯប្រទេសក្រៅនៅជាយូរឆ្នាំ ចួនកាលក៏នៅជាប់រហូតតែម្តង ៗ ដល់ត្រឡប់មកស្រុកវិញ មិនចង់ឲ្យភ្លេចវិជ្ជាដែលបានរៀនមក អ្នកទាំងនោះក៏នៅប្រស្រ័យទៅមកនឹងប្រទេសជិតខាងដែលមានក្បួនច្បាប់ឲ្យខ្លួនរៀនសូត្រ នាំឲ្យចំណេះវិជ្ជានិងសតិបញ្ញាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាបានចំរើនជឿនឡើង មួយវិញទៀត អ្នកទាំងនោះនិត្យនៅជាមួយនឹងជនជាតិដទៃដែលកាន់គំនិតកិរិយាកាន់សាសនានិងក្បួនបរមត្ថវិជ្ជាប្រហែល ៗ គ្នានឹងបំណងដួងចិត្តយ៉ាងខ្ពស់របស់ខ្លួន ប៉ុន្តែអ្នកទាំងនេះមិនដឹងខ្លួនថាអំពើនេះធ្វើឲ្យភាពកិរិយាលក្ខណៈជាតិខ្លួនប្រែប្រួលបន្តិចម្តងៗ ហើយកាន់តែបាត់បង់ទៅផង ហេតុដូច្នេះហើយបានជាប្រទេសបារាំងសែសដែលតែងតែគោរពដល់អារ្យធម៌និងសាសនាអ្នកដទៃក្រៅពីជាតិខ្លួនហើយចង់ឲ្យបណ្ដារាស្ត្រដែលបារាំងសែសទំនុកបំរុងមានចំណេះចេះដឹងឡើង យល់

ឃើញថាត្រូវតែជួយគាំពារអារ្យធម៌និងសីលធម៌ចំណោះវិជ្ជារបស់ប្រទេសខ្មែរនិងប្រទេសលាវជាប្រញាប់ មិនត្រូវបណ្តែតបណ្តោយឡើយ ។

កាលឆ្នាំ ១៩១៧ រាជការបារាំងសែសព្រមព្រៀងជាមួយនឹងរាជការខ្មែរបានបង្កើតសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ដើម្បីបម្រើព្រះសង្ឃនិងពួកឧបាសកដែលមានចំណេះចេះដឹង ។ គេមានសង្ឃឹមថាដោយសារមានទីកន្លែងរៀនសូត្រនេះ ពួកខ្មែរជាន់ក្រោយៗមកនឹងអាចរៀនបាលីតែក្នុងស្រុកខ្លួនបាន ហើយភាសាបាលីនេះនឹងអាចជួយចំរើនការសិក្សាជាន់ខ្ពស់របស់ជាតិខ្មែរឲ្យបានខ្ពង់ខ្ពស់ឡើងទៅទៀត ។ សាលាបាលីនេះដែលនៅក្រោមសេចក្តីត្រួតត្រានៃសាលាបារាំងសែស នៅចុងបូព៌ាប្រទេស មានគ្រឿងប្រដាប់ល្អលមនឹងធ្វើការឲ្យបានផលប្រយោជន៍គាប់ប្រសើរមែន ដូចជាកាលឆ្នាំ ១៩២២ មានព្រះសង្ឃគ្រប់គ្រងពីររូប បាននិមន្តទៅក្រុងហាណូយ ដើម្បីរៀនសំស្ក្រឹតនឹងអក្សរសាស្ត្របាលីពង្សាវតារនឹងវិជ្ជារចនារបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា នៅក្នុងឧកាសលោកចាងហ្វាងសាលាបារាំងសែសនៅចុងបូព៌ាប្រទេស ការដែលបានខិតខំធ្វើដូច្នេះក៏ពុំអាចនាំសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ឲ្យបានផលប្រយោជន៍ភ្លាមៗដូចសេចក្តីសង្ឃឹមពីមុនមកនោះទេ សាលាបាលីបានជួបសេចក្តីលំបាកជាច្រើនគ្រា ដោយគេធ្វេសប្រហែសមិនបានបោះពុម្ពសៀវភៅជាភាសាខ្មែរដែលសព្វថ្ងៃនេះជារបស់មានប្រយោជន៍

ដល់គ្រូនឹងកូនសិស្សខាងមិនបាន ជាតិខ្មែរដែលបេះដឹងយ៉ាងឯកដោយសេចក្តីទ័ល ក៏តោងពឹងកេសៀវភៅបោះពុម្ពពីប្រទេសក្រៅមកប្រើការដូចកាលពីដើម ក្រៅពីនេះអ្នកសរសេរសៀវភៅហើយនឹងអ្នកបកប្រែជាច្រើន បានខំប្រឹងធ្វើការសរសេរសៀវភៅដោយចង់យកទៅបោះពុម្ពតែធុញថប់ក្នុងចិត្ត ព្រោះបង់ការនោះចោល ដោយឃើញថាធ្វើមិនកើត ប៉ុន្តែរាជការបារាំងសែសបានប្រមែប្រមូលអ្នកដែលមានចិត្តមានបំណងល្អនោះឡើងវិញ ហើយណែនាំសំរើបចិត្តអ្នកនោះឲ្យបោះពុម្ពសៀវភៅជាភាសាខ្មែរ ដោយហេតុរាជការបារាំងបានទទួលខ្លួននាំឲ្យអ្នកដែលខានព្យាយាមនោះទុកចិត្តឡើងវិញ ។ ការបោះពុម្ពផ្សាយទើបតែនឹងកើតសោះទេ ប៉ុន្តែបានចំរើនយ៉ាងរហ័សហើយកាន់តែកើនឡើងៗ រហូតក្នុងពេលលំបាកជាបំផុតនេះ ។

មរដកអក្សរសាស្ត្រនៅស្រុកខ្មែរ ក៏ដូចជាខាងធម៌អាថ៌ដែរ ជិតបាត់បង់អស់ទៅហើយ ហេតុដូច្នេះបានជាគេត្រូវចាត់បង្កើតការមួយក្រសួងទៀតប្រយោជន៍ដើម្បីនឹងថែរក្សាមរដកនេះឲ្យគង់ទ្រង់តទៅមុខទៀត ។ គេត្រូវប្រមែប្រមូលគម្ពីរសាស្ត្រាជាប្រញាប់ មករៀបឲ្យគ្រប់ឡើងវិញ ។ កាលឆ្នាំ ១៩២៤ ព្រះករុណាក្រុងកម្ពុជាដោយរាជការបារាំងសែសជួយឈឺឆ្អាល ទ្រង់បានចេញព្រះរាជប្រកាសសំរេចឲ្យបង្កើតព្រះរាជបណ្ណាល័យនៅស្រុកខ្មែរ ប្រយោជន៍ដល់ថ្ងៃក្រោយ គេនឹងនាំយកគម្ពីរបាលីហើយ

និងសាស្ត្រខ្មែរដែលចារដោយស្លឹករឹតជាច្រើនមកដាក់ទុក ។ គេប្រគល់ការត្រួតត្រាឲ្យស្ត្រីបារាំងសែសម្នាក់ ដែលជាអ្នកជំនាញសាលាបារាំងសែសនៅចុងបូព៌ាប្រទេស ។

មហាជននៅក្នុងស្រុកទាំងមូល បានយល់ប្រយោជន៍ព្រះរាជបណ្ណាល័យដែលទើបកើតថ្មីនេះ ហើយបានដឹងថាក្រសួងនេះមុខជានឹងនាំឲ្យបំណេះវិជ្ជាជាតិខ្មែរចំរើនឡើង ។ ខេត្រនីមួយ ៗ ខំរកគម្ពីរយកមកដាក់នៅមន្ទីរនេះ ចង់ឲ្យមានឈ្មោះតាប់ប្រសើរដូចគេ ហើយបណ្ដាអ្នកស្រុកបានឃើញគេដង្ហែគម្ពីរហើយនឹងរបស់សំរាប់បូជាព្រះពុទ្ធយកទៅដាក់ទុកក្នុងកន្លែងនេះ ។ ដោយបានរបស់ដែលគេឲ្យដោយសទ្ធានោះមក បានជាគេបានបង្កើតសារមន្ទីរយ៉ាងតូចមួយក្នុងមន្ទីរទុកសៀវភៅនឹងគម្ពីរនេះ ។

វិជ្ជាពេទ្យតាមរបៀបដាច់ដើម
របស់ប្រទេសឥណ្ឌៀ

មានបាឋកថា ១ ពួក ដែលលោកគ្រូពេទ្យជាតិហិណ្ឌូ នៅប៉ុនឌីស៊ីរី ប្រទេសឥណ្ឌៀ បានសំដែង ហើយលោកបានប្រមូលបោះពុម្ពជាសៀវភៅឡើង គួរយើងស្រង់យកសេចក្ដីខ្លះមកពោលដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកមើលទស្សនាវដ្ដីអក្សរខ្មែរនេះ ហើយប្រទេសជាតិនេះ តែងបានទទួលអារ្យធម៌ពីប្រទេសឥណ្ឌៀមកអំពីដើមស្រាប់ ។

ទឹក

ទឹកជារបស់មានប្រយោជន៍ធំបំផុតមួយ ក្នុងជីវិតរបស់ប្រជាជនប្រទេសឥណ្ឌៀ ដូចជាប្រទេសខ្មែរនេះដែរ ពីព្រោះការងូតទឹកជាកិច្ចខានមិនបាន សម្រាប់ជីវិតរបស់មនុស្សយើង ។ ហេតុដូច្នេះទើបគម្ពីរសាស្ត្ររបស់ឥណ្ឌៀគេបែងចែកវិធីងូតទឹកចេញជា ៣ ផ្នែកគឺ ១– ងូតទាំងអស់ គេតែងទៅងូតទឹកពីរដងក្នុងមួយអាទិត្យ ហើយលាបស្រឡាបប្រេងសព្វអស់ទាំងខ្លួនផង ២– ការលាងខ្លួនរហូតដល់ត្រឹមក ៣– ការលាងត្រឹមត្រគាកកល់ៗផង ក្នុងពេលដែលគេត្រូវការតាមធម្មតា ។

ឯការងូតប្រេងជារបស់មានប្រយោជន៍មែនតាមវិជ្ជាពេទ្យ គម្ពីរសាស្ត្រដាច់តាស់ពោលទុកថា ថ្ងៃសៅរ៍ជាថ្ងៃងូតប្រសិទ្ធិនៃពួកមនុស្សប្រុស ថ្ងៃសុក្រជាថ្ងៃងូតប្រសិទ្ធិនៃពួកមនុស្សស្រី ។ ពួកហិណ្ឌូប្រដៅទុកថា

ឲ្យផឹកទឹកពីព្រឹកព្រហាមមុនបរិភោគអាហារ ឯប្រេងដែលសម្រាប់ប្រើជូតប្រចាច់ឆ្អឹងក្បាលនឹងខ្លួននោះសុទ្ធតែជាប្រេងល្អ ៗ គេមិនមែនបេះតែដុសសញ្ញើក្បាលនឹងប្រេងតែម្យ៉ាងទេ គេយកប្រេងនោះដាក់ទទេៗពេញអន្លើជាប្រក្រតីផង គឺគេដាក់ប្រេង ៤ ដំណក់ទៅក្នុងត្រចៀក ក្នុងត្រចៀកម្ខាងៗ ៦ ដំណក់ ធ្វើដូច្នេះជាដើម ។

ការដុសសញ្ញើដោយប្រេងនេះ មិនត្រូវធ្វើឲ្យទាល់តែក្តៅទឹងទៅជាកើតទោសទេ ។ ឯភ្នែកទាំងពីរត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ថែរក្សាឲ្យហ្មត់ចត់ដោយខ្សែក ហើយជូតលាបដោយប្រេងជាចំនួនច្រើន ៗ បន្ទាប់ពីនេះត្រូវឈប់បង្អង់ ១ ស្របក់ ទុកឲ្យប្រេងជ្រួតជ្រាបសព្វល្អ ហើយត្រូវងូតលាងខ្លួនដោយទឹកក្តៅ ការជូតប្រចាច់ដោយប្រេងមុនងូតទឹកនោះ ត្រូវធ្វើក្នុង ១ អាទិត្យ ១ ដង ឬ ២ ដង លាបស្រឡាបឲ្យសព្វអវយវៈទាំង ៥ គឺ ភ្នែក, ត្រចៀក, ច្រមុះ, មាត់ ហើយនឹងដងខ្លួនទាំងអស់ឲ្យសព្វសព្វាង្គកាយ ធ្វើដូច្នេះជាការជួយឲ្យសក់ឆាប់ដុះលូតលាស់ល្អ ធ្វើឲ្យសំឡេងពីរោះក្បោះក្បាយនឹងបំបាត់ពេកឈឺក្បាលផង ។ ឯការងូតទឹកជានិច្ចនេះធ្វើឲ្យរាងកាយស្អាតល្អចំរើនអាហារផង មួយវិញទៀត គួរងូតទឹកត្រជាក់មុនថ្ងៃរះក្នុងស្ទឹង-ទន្លេ-ព្រែក សម្រាប់ពួកអ្នកដែលធ្វើការដោយគំនិត ៗ គួរងូតទឹកក្តៅអ៊ុនៗ ក្នុងវេលាល្ងាច សម្រាប់អ្នកដែលធ្វើការដោយកំឡាំងកាយដូចជាពួកកម្មករ ។ មនុស្សគ្រប់ៗគ្នាគួរយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការងូតទឹកក្នុង ១

ថ្ងៃពីរដងគឺពេលព្រឹកនឹងថ្ងៃត្រង់ ។ ឯមនុស្សបរិសុទ្ធឥតកិលេសដែលត្រូវបួសបរិញ្ញានោះតែងតែនៅក្នុងទឹកខ្មែរដែលស្អាតជានិច្ច លោកតែងងូតទឹកក្នុង ១ ថ្ងៃ ៣ ដង គឺព្រឹក ថ្ងៃត្រង់នឹងល្ងាច ។

អំពីទឹកដោះ

ទឹកដោះសម្រាប់ផ្ទុបលៀងជីវិតមនុស្សទាំងអស់ក្នុងលោក ហើយជារបស់សមគួរដល់ការបរិភោគនៃមនុស្សគ្រប់វ័យ ។ គម្ពីរសាស្ត្ររបស់ឥណ្ឌៀគេបែងចែកទឹកដោះជា ៣ ប្រភេទគឺ ទឹកដោះមនុស្ស ១ ទឹកដោះសត្វ ១ ទឹកដោះរុក្ខជាតិ ១ ។ គម្ពីរសាស្ត្រនេះពោលទុកថា ទឹកដោះមនុស្សស្រីជាធម្មជាតិប្រសើរណាស់ មានគុណសម្បត្តិច្រើនប្រការ ។ ឯទឹកដោះមេគោ តាមវិជ្ជាពេទ្យជាន់ដើម ថាមានគុណសម្បត្តិប្រហែលនឹងទឹកដោះមនុស្សដែរ ។ បណ្ដាទេវតារបស់ហិណ្ឌូទ្រង់ចេះសេពសោយទឹកដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់មានសមុទ្រទឹកដោះដែលទ្រង់ដងយកទឹកអម្រឹតពីសមុទ្រទឹកដោះនោះ សឹងមានរសជាតិជ្រៅញ៉ៀពីសាជាងទឹកឃ្មុំទៅទៀត ។ ក្នុងទឹកទិព្វនៃសមុទ្រទឹកដោះនេះហើយដែលគេបាក់ខ្ទឹងមនុស្សស្លាប់នៅលើផែនដីដែលជាសមុទ្រទឹកដោះ ព្រឹកឡើងក្រោយថ្ងៃបូជាសពទើបគ្រួសារញាតិមិត្តនាំគ្នាបាចសាចទឹកដោះគោលើទីបូជាសពនោះ ។ ប៉ុន្តែគម្ពីរសាស្ត្រនេះសំដែងទុកថា ការផឹកទឹកដោះច្រើនពេកនាំឲ្យកើតទោសដល់ថ្លើមទៅវិញ ។ ឯពួកទារកដែលទើបនឹងកើតថ្មីគេបង្គាប់ឲ្យ

ប្រើទឹកដោះលាយទឹកឲ្យផឹក ហើយសឹមបន្ថយចំនួនទឹកឲ្យតិចទៅៗ (ឯទឹកដោះឲ្យមានចំនួនច្រើនឡើងៗ) ដរាបដល់ ៩ ខែ ទើបត្រូវឲ្យកូនខ្ចីនេះផឹកទឹកដោះគោសុទ្ធមិនបាច់លាយទឹក ។ តាមគម្ពីរសាស្ត្រថា ត្រូវដាំទឹកដោះគោលាយទឹកខ្ញីស្ងួត ធ្វើឲ្យបាត់ហើមពោះដើរខ្យល់ស្រួល ។ មួយវិញទៀត គេនិយាយពន្យល់ថា យកទឹកដោះគោ ចេកពីរបី ទឹកស្ករបន្តិច បុកកិនឲ្យល្អិតលាយជាមួយគ្នា ធ្វើជាទឹកអដ្ឋបុរាទក៏មានឱជារសឆ្ងាញ់ដែរ ។

ទឹកដោះគោដែលមានគុណសម្បត្តិល្អស្រស់នោះ លុះតែបរិភោគឲ្យអស់ក្នុងកំណត់ ២ ម៉ោង គិតពីនោះមកទឹកដោះនោះនឹងទៅជាមានពិសពុលទៅវិញ សូម្បីព្រះសិរីជាម្ចាស់ ក៏រិះៗ នឹងទទួលគ្រោះថ្នាក់ដោយសារទឹកដោះបែបនេះដែរ ។ ការប្រើទឹកដោះស្រស់អំពីយប់ងងឹតជិតព្រឹកនោះ ជាគ្រឿងរក្សាខ្លួនឲ្យស្រួលសប្បាយ ហើយធ្វើឲ្យឈាមស្រស់បស់ល្អ ។ តាមគម្ពីរសាស្ត្រពោលទុកថា ទឹកដោះមេគោសជាថ្នាំបំបាត់កេតលឿន ទឹកដោះមេគោប្រផេះជាថ្នាំរក្សាធាតុឲ្យដើរស្រួលឡើង ។ ពេលវេលាដែលរីតទឹកដោះជាការសំខាន់ណាស់ ព្រោះមេគោដែលរីតទឹកដោះនោះមិនត្រូវឲ្យត្រូវកំដៅថ្ងៃ ហើយត្រូវឲ្យស៊ីតែស្មៅខ្ចីៗ និងស្រស់ផង ។ តាមសាស្ត្រថា ទឹកដោះគោដែលគេបានធ្វើទៅជាក្រែម (ក្បាលទឹកដោះ) នោះ សម្រាប់រំលាយអាហារធ្វើបច្ចារៈឲ្យធូរស្រួល ។

មានតទៅទៀត

ប្រវត្តិសង្ខេបនៃព្រះកែវមរកត

(តមកនឹងចប់)

មនុស្សទាំងពួងចូលទៅនមស្សការបានមួយជងមួយកាល ។ ព្រះកែវមរ-កតនេះ ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងស្រុកចៀងហៃអស់វេលាយូរប្រមាណ៨៤ឆ្នាំ ។

លុះដល់មកក្នុង ព.ស. ២០៩៤ ក្សត្រគ្រងស្រុកចៀងហៃ១អង្គ ព្រះនាមជ័យជេដ្ឋា ជាព្រះរាជបុត្រព្រះពោធិសារ: ដែលជាក្សត្រគ្រងក្រុងសតនាគនហុត ដោយហេតុក្សត្រចៀងហៃអង្គមុននេះ បានលើករាជធីតាឈ្មោះព្រះនាងយំគំ ឲ្យធ្វើជាមហេសីនៃព្រះបាទពោធិសារ: ទើបមានព្រះរាជបុត្រគឺព្រះជ័យជេដ្ឋាអង្គនេះ លុះព្រះជ័យជេដ្ឋាមានព្រះជន្មាយុ ១៥ ព្រះវស្សា ក្សត្រគ្រងស្រុកចៀងហៃជាអយ្យកោក៏សោយទិវង្គត មិនមានអ្នកណាទទួលគ្រងរាជ្យជាជំណាតវង្ស ទើបមន្ត្រីតូច-ធំព្រមទាំងគណ:សង្ឃទាំងពួងយល់ព្រមព្រៀងថា ត្រូវទៅសុំព្រះជ័យជេដ្ឋាជាបុត្រច្បងរបស់ព្រះពោធិសារ:ហើយជាព្រះរាជនត្តារបស់ក្សត្រចៀងហៃ នោះមកគ្រងក្រុងចៀងហៃ ។ លុះអំណើសកាលតមក ព្រះបាទពោធិសារ:ក៏ទិវង្គតទៅ ប្អូនៗរបស់ព្រះបាទជ័យ:ជេដ្ឋា:កើតទាស់ទែងគ្នាដណ្ដើមរាជសម្បត្តិ ទើបគណ:រដ្ឋមន្ត្រីក្រុងសតនាគនហុតព្រមព្រៀងគ្នាទៅអញ្ជើញព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាឲ្យយាងត្រឡប់មកស្រុកហ្លួងព្រះបាងវិញ ដើម្បីឲ្យទ្រង់រម្ងាប់ការចលាចល ។ កាលព្រះជ័យជេដ្ឋាត្រឡប់ទៅនោះមិនទាន់

ដាក់ព្រះទ័យថានឹងបាននៅស្រុកហ្លួងព្រះបាងរហូតទៅឬមួយនឹងត្រឡប់ទៅចៀងហៃវិញទេ ទើបទ្រង់អញ្ជើញព្រះកែវមរកតទៅជាមួយផង កាលពីឆ្នាំខាល ព.ស.២០៩៥ ដោយទ្រង់គាប់ថា យកទៅបង្ហាញព្រះញាតិវង្សឯស្រុកហ្លួងព្រះបាងឲ្យនមស្សការនឹងធ្វើសក្ការបូជា លុះស្ដេចទៅដល់ស្រុកហ្លួងព្រះបាង គណៈរដ្ឋមន្ត្រីនាំគ្នាអញ្ជើញទ្រង់ឲ្យគ្រងរាជសម្បត្តិក្រុងសតនាគនហុត ។ ព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទ្រង់យល់ថា បើទ្រង់មិនទទួលគ្រងរាជសម្បត្តិទេ ស្រុកទេសមិនផុតពីសេចក្ដីចលាចល ទើបទ្រង់ទទួលសោយរាជ្យនៅស្រុកហ្លួងព្រះបាង ហើយបន្ថែមព្រះនាមទៀតថា ព្រះជ័យជេដ្ឋាធិរាជ ។ ឯមន្ត្រីតូច-ធំខាងស្រុកចៀងហៃមិនសុខចិត្តនៅជាចំណុះក្រុងសតនាគនហុត ក៏ទៅអញ្ជើញមេកុងមឿងណាយ ជារាជវង្សរបស់ក្សត្រចៀងហៃអំពីដើមនោះមកឲ្យគ្រងរាជសម្បត្តិស្រុកចៀងហៃវិញ ទើបកើតចំបាំងនឹងក្រុងសតនាគនហុត ។ ព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាធិរាជ ក៏មិនអាចយកជ័យជំនះស្រុកចៀងហៃបាន ទើបទ្រង់គិតតែថែរក្សាព្រះកែវមរកតមក ក្នុងស្រុកហ្លួងព្រះបាងជាវេលា ១២ឆ្នាំ ។

លុះដល់មកក្នុង ព.ស.២១០៧ ព្រះបាទហង្សាវតីបុរេងណោង មានអំណាចឡើងក្នុងស្រុកមន ព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាធិរាជទ្រង់យល់ថាការច្បាំងទប់ទល់ក្នុងស្រុកហ្លួងព្រះបាងនេះមុខជាស៊ូទ្បឹងសឹកសត្រូវពុំបាន ទើបទ្រង់ផ្លាស់រាជធានីចុះទៅតាំងក្រុងនៅស្រុកវៀងចន្ទន៍ ហើយអារាធនាព្រះកែវ

មរកដទៅជាមួយផង ព្រះកែវមរកដប្រតិស្ឋានទៅស្រុកវៀងចន្ទន៍អស់កាលយូរដល់ ២១៤ ឆ្នាំ ។

លុះមកដល់ ព. ស. ២៣២១ កាលព្រះចៅក្រុងធនបុរី (ប្រទេសថៃ) កើតចម្បាំងនឹងក្រុងសតនាគនហុត ។ គ្រានោះ សម្តេចចៅព្រះយ៉ាមហាក្សត្រសឹក (មេទ័ពថៃ) ឡើងទៅវាយស្រុកសតនាគនហុត វាយបានក្រុងវៀងចន្ទន៍ហើយ ក៏អារាធនាព្រះកែវមរកដនឹងព្រះបាងចុះមកកាន់ក្រុងធនបុរី ។ ព្រះចៅក្រុងធនបុរីធ្វើបុណ្យសម្ពោធរួចរៀបរយហើយ ទើបអារាធនាព្រះកែវទៅប្រតិស្ឋានទុកក្នុងពេងព្រះកែវក្នុងបរិវេណព្រះរាជវាំងចាស់ ។ លុះព្រះបាទព្រះពុទ្ធយ៉តហ្វាចុឡាលោក (រាជការទី ១ ក្រុងបាងកក) ទ្រង់កសាងទីក្រុងបាងកកកាលពីឆ្នាំខាល ព. ស. ២៣២៥ ហើយទ្រង់ឲ្យកសាងពេជ្ញឧបោសថ ១ ក្នុងព្រះរាជវាំងបូជាព្រះកែវ ។ កាលធ្វើពេងឧបោសថសម្រេចហើយ ទើបឲ្យអារាធនាព្រះកែវមរកដមកប្រតិស្ឋានទុកក្នុងព្រះឧបោសថវត្តព្រះរតនសាស្តារាម កាលពីថ្ងៃចន្ទ ១៤ កើតខែផល្គុនឆ្នាំរោង ព. ស. ២៣២៧ ដរាបមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រវត្តិព្រះកែវមរកតចប់ដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណេះ ។

ខ. ស. អ្នករៀបរៀង

អារ្យធម៌របស់ឥណ្ឌៀ

(តមក)

ក្សត្រកោះលង្កាបានបញ្ជូនទូត ១ ក្រុមឲ្យទៅគាល់ក្សត្រសមុទ្រគុប្តៈ ដើម្បីពន្យល់អំពីផ្លូវរដ្ឋបសាសនោបាយសំខាន់ ៗ នីមួយ ៗ ដោយត្រូវការឲ្យស្ថានទីគោរពអស់នោះមានមន្ទីរសម្រាប់ស្នាក់ ១ សម្រាប់ទទួលអ្នកដំណើរដែលធ្វើដំណើរមកនមស្សការទីនោះបានគ្រប់ ៗ និកាយនិងគ្រប់ ៗ ជាតិ តាំងអ្នកបួសតាំងគ្រហស្ថ ១ ៗ ក្សត្រអង្គនោះក៏រៀបចំបូជនីយស្ថានតាមទំនង·នោះ ដោយធ្វើឲ្យមានអំណាចឡើង ខាងរបៀបបទាប្រសាសនោបាយនិងរបៀបសេដ្ឋកិច្ច ហើយក្សត្រនិងព្រះសង្ឃបានព្រមព្រៀងគ្នាបើកទីធ្វើការជាសាធារណកុសលតាមលំអានរបស់ព្រះបរមគ្រូ នៅក្នុងតំបន់នានាដែលមិនទាន់ស្គាល់ឈ្មោះនិងមិនដែលស្តេចទៅគង់នៅទីនោះសោះ តាំងអំពីស្រុកមគធៈទៅមថុរា អំពីមថុរាទៅបញ្ចាបទៅកស្មីរ ក្នុងអាហ្វឃានិស្តង់រហូតដល់អាស៊ីកណ្តាល សឹងមានវិហារជាទីធ្វើសក្ការបូជាដើម្បីរំឭកដល់ពុទ្ធដំណើរដែលស្តេចយាងទៅកាន់ទីនោះ ៗ និងហេតុជាទីអស្ចារ្យ ៗ គេបានរកឃើញស្នាមព្រះពុទ្ធបាទនៅលើកំពូលភ្នំ ១ នៅស្រុកសីឡង់ ក៏ជាទីដែលព្រះពុទ្ធស្តេចយាងមកទូន្មានយក្ស ១ ឈ្មោះករណៈ ៗ បូជនីយស្ថានជាន់ដើមសុទ្ធ ៗ ដែលគេបំភ្លេចចោលអស់

ទៅនោះ បានករកេទឹងបានឃើញឡើងវិញ ដោយសារវិជ្ជាការសម័យថ្មីនេះឯង ។

តាមលោកលេវីថា ជាការយល់ខុសយ៉ាងធំ ក្នុងការបំបែកលង្កាពីប្រទេសឥណ្ឌា ហើយឲ្យធ្វើជាប្រទេស ១ ដោយឡែកដូចសព្វថ្ងៃនេះ ។ តាមដែលមាននៅក្នុងភូមិសាស្ត្ររបស់កដការ កោះលង្កានោះហើយជាទីប្រជុំរួមផ្លូវបែកទៅតាមផ្លូវធំៗ ដែលចេញទៅក្នុងមហាសមុទ្រឥណ្ឌា ។ ការដែលលង្កាដាច់ចេញពីឥណ្ឌានោះ ជាហេតុធ្វើឲ្យលង្កាក្លាយទៅជាប្រទេសកដទី ១ របស់ឥណ្ឌា នៅក្នុងឆ្នាំដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ស្តេចចូលបរិនិព្វានទៅនោះ ។

ព្រះបាទអសោកទ្រង់មានព្រះបំណងនឹងផ្សាយធម្មានុភាពចូលទៅក្នុងកោះលង្កានោះ ទើបព្រះរាជបុត្រ ១ អង្គ ព្រះរាជបុត្រី ១ អង្គរបស់ទ្រង់ ទទួលខ្ជួននាំយកព្រះពុទ្ធដីកាចេញទៅផ្សាយនៅកោះលង្កា ហើយចាត់ចែងតាំងគណៈសង្ឃឡើងជាដំបូងនៅកោះលង្កានោះ ។ គ្រានោះ ក្សត្រប្រទេសសីឡូន (លង្កា) មានព្រះនាមប្រហែលនឹងព្រះបាទអសោកដែរ គឺព្រះបាទទេវានម្បិយ (ជាទីស្រឡាញ់នៃទេវតាទាំងឡាយ) ។ លង្កាធ្វើការងារផ្សេងៗ ដូចជាឥណ្ឌាដែរ គឺជីកអណ្តូងធ្វើកំពែងព័ទ្ធជុំវិញ តាំងពាងទឹកសម្រាប់ឲ្យទឹកជាទាន ធ្វើគុហា ស្ពានក្នុសាងវិហារធំៗ សាងកដាំងយ៉ាងធំសំបើម មានទាំងចម្លាក់របនាទឹងគំនូរផ្សេងៗ លុះដល់មកក្នុងឆ្នាំ

ពុទ្ធសករាជ ៥៤៣ ទើបព្រះបាទវដ្តគាមិនីទ្រង់ឲ្យប្រជុំសង្ឃសង្គាយនាធម្មវិន័យ តាមទំនងស្ដេចកនិស្កៈបានធ្វើនៅប្រទេសឥណ្ឌាខាងជើងឆៀងខាងលិចនោះ ។ តាមពង្សាវតារលង្កា ដំណាលសេចក្ដីថា ព្រះភិក្ខុសង្ឃក្នុងគ្រានោះសុទ្ធតែមានសតិបញ្ញាដ៏ធំទូលាយ បានចេះចាំព្រះត្រៃបិដកមាត់ទទេ ព្រមទាំងអដ្ឋកថា ប៉ុន្តែលោកពិនិត្យឃើញសេចក្ដីអន្តរាយសាបសូន្យនៃសតិបញ្ញារបស់សត្វលោកទៅមុខទៀត ទើបប្រជុំសង្ឃអស់នោះរួបរួមព្រះធម្មវិន័យ ។ ការធ្វើសង្គាយនាគ្រានោះបានចារឹកចុះជាតួអក្សររួបរួមធ្វើជាគម្ពីរៗ ឡើង ។

ប្រទេសឥណ្ឌាជាប្រទេសមានកិត្តិយសដោយពិត ដោយមានចំណែក ១ នៃសីលធម៌បានផ្សាយចេញទៅ ដូចជារឿងរ៉ាវរបស់ព្រះសូអាស័ហ្វ បានរីកចេញទៅយ៉ាងធំសំបើមក្នុងលោកនៃអ្នកកាន់សាសនាព្រះគ្រិស្ត នឹងរឿងរ៉ាវមួយទៀត គឺរឿងរ៉ាវរបស់ព្រះពុទ្ធ ដែលប្រគល់ទុកឲ្យលើផែនដីទិសឯលិចទាំងមូល គឺស្នាមគំនូរបេនាដ៏ប្រសើរនឹងខ្ជាប់ខ្ជួន ។ ប្រសិនបើព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅទិសខាងលិច ដូចជារឿងរ៉ាវរបស់ព្រះសូអាស័ហ្វ កិច្ចការរបស់ពុទ្ធសាសនានៅក្នុងបូព៌ាប្រទេសនឹងបានទៀងទាត់ហើយចំរើនឆាប់ផង ។

តាំងអំពីពុទ្ធសករាជ ៣៤៣ មានរាជទូតចិនម្នាក់បាននិយាយរឿងរ៉ាវខាងគម្ពីរដីកាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយកត់ត្រាទុកក្នុងស្រុកចិននោះ

គអំពីនោះ ទើបពួកអ្នកដំណើរខ្លះ អ្នកជំនួញខ្លះ ពួកទាហានខ្លះ បានជួយផ្សាយឡើងទៀត តែមិនបញ្ចេញឈ្មោះ ។ គ្រានោះស្រុកចិនមានសមណៈនិងឧបាសកហើយ ។ មានពួករាជទូតរបស់ព្រះចៅចក្រពត្តិចិនព្រះនាម មីងទី (ព.ស. ៦០១-៦១៩) បានទៅនាំយកលោកសង្ឃ ២ រូបពីប្រទេសឥណ្ឌា មកកាន់ក្រុងរបស់ព្រះចក្រពត្តិ ឯលោកសង្ឃទាំងពីររូបក៏មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញឡើងប្រាកដនៅក្នុងពង្សាវតារពុទ្ធ-សាសនារបស់ចិន ។ លោកពីររូបនោះមិនមែននាំយកតែត្រឹមគោលធម៌ .និងលទ្ធិសាសនាមកឲ្យចិនប៉ុណ្ណោះទេ បានទាំងផ្ដើមប្រែគម្ពីរដីកាចេញជាភាសាចិន មានអាយុយឺនយូរមកដល់ ១.១០០ ឆ្នាំ ហើយបានជ្រួតជ្រាបចូលទៅក្នុងសំដីភាសា គំនិតគិតគូរ កិច្ចការប្រចាំជីវិតរបស់ចិន របស់កូរេ និងជប៉ុនទៀតផង ។ នេះហើយជាផលដ៏ចំឡែកបំផុតនៃពុទ្ធសាសនារបស់ឥណ្ឌា ។ ប្រទេសឥណ្ឌាបាននាំយករបស់ដែលចិនមិនទាន់មានមកឲ្យចិន គឺរបស់ណាដែលលោកខុងជឺនិងឡៅជឺមិនបានប្រគល់ឲ្យចិនសោះឡើយ ។

ដល់មកឆ្នាំ ៩៤២-៩៥៧ នៃពុទ្ធសករាជ មានអ្នកបួសជាតិចិនម្នាក់ឈ្មោះ ហ្វាហៀន (Fa-Hien) ចេញទៅប្រទេសឥណ្ឌា ដល់ទៅក្រុងបាដលីបុត្រនិងលង្កា ។ លោកនេះបាននិយាយពន្យល់ពីរបស់ចំ-ឡែកៗទាំងអស់ដែលលោកបានឃើញ បានចម្លងគម្ពីរនិងរូបគំនូរផ្សេងៗ

លោកនេះនៅតែក្នុងវត្តនិងបណ្ណាល័យផ្សេងៗ លោកសំគាល់ឃើញប្រជាជនជាតិឥណ្ឌាមិនផឹកស្រាមេរ័យ មិនបរិភោគខ្ទឹមសខ្ទឹមក្រហម ។ នៅក្នុងផ្សារមិនមានកន្លែងលក់សាច់ មិនមានអ្នកជំនួញស្រាមេរ័យ ។ នៅក្រុងបាដលីបុត្រនោះ លោកហ្វាហៀននិយាយសរសើរព្រះរាជកំរងរបស់ព្រះបាទអសោក ។

រាល់ៗឆ្នាំ គេបានធ្វើបុណ្យសម្ពោធថ្វាយព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ (ជាទីរឭកដល់ថ្ងៃប្រសូត បានត្រាស់ និងនិព្វាន) ។ គេបានធ្វើកងរថជាច្រើនប្រដាប់ដោយទេវរូបនានា ដែលគេរចនាដោយមាស-ប្រាក់-និងកែវពណ៌ផ្សេងៗ ហើយមានបុស្សបុកតាំងលើកងរថ មានព្រះពុទ្ធរូបគង់នៅខាងក្នុង នៅជ្រុងកងរថគ្រប់ៗជ្រុង មានរូបពោធិសត្វ ១ អង្គទ្រង់ឈរប្រចាំ ។ កងរថដែលគេធ្វើឡើងនេះមានចំនួន ២០ រថ ។ មនុស្សទាំងអស់គ្នានាំគ្នាមកប្រជុំលេងភ្លេង បូជាដោយផ្កានិងគ្រឿងក្រអូប ។ ក្នុងវេលាយប់គេអុជប្រទីបគោមដេរដាសទូទៅ ។ ពួកអ្នកមានទ្រព្យធនច្រើនក្នុងស្រុក បាននាំគ្នាបើកមន្ទីរពេទ្យ ១ សម្រាប់ឲ្យពួកអ្នកទីទ័លក្រ មនុស្សអនាថា និងមនុស្សឈឺក្នុងស្រុក មកព្យាបាលជម្ងឺ ឬសុំថ្នាំបានតាមត្រូវការ មានគ្រូពេទ្យពិនិត្យសួរអ្នកជម្ងឺជាដើម ។ល។

កិច្ចការអស់នេះហើយ ដែលយើងបានមើលឃើញមាននៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ក្នុងពុទ្ធសករាជ ៩៤៣ នោះ ។

(មានត)

ប្រជុំពាក្យកាព្យ

ភាគទី ៤

របស់ឃុនស៊ីមនោម័យ

(តមកនឹងចប់)

អនិច្ចាចិត្តអើយអីដល់ម៉្លេះ
ដូច្នេះជីវិតឃើញជាក្ស័យ
ព្រោះជ្សិតសង្ខារសែនសង្ស័យ
តែថ្ងៃប្តូរស្លាប់បងថ្ងៃនឹងទុក្ខ ៗ

ពុដ្គរហើយថែមនាំងក្បៀនធំ
ទារក្រៀមក្រំសំសៀតបុក
ជ្សិតបានដោយខ្លួនមិនឃ្លួនមុខ
កើតទុក្ខកេក្ស៊ីប្រៀបពុំបាន ៗ

នេះគឺជាកម្មផងខ្លួនហើយ
តែអើយដូចក្ដុំសង្កត់ប្រាណ
នឹងគិតដូចម្តេចក៏មិនបាន
រំខានចិត្តណាស់មាសបងអើយ ៗ

សព្វថ្ងៃកើតទុក្ខមុខក្រៀមក្រស់
គ្មានស្រើបគ្មានស្រស់ស្រាលត្រង់ណា
សើចលេងតែមាត់ចិត្តខ្លោចផ្សា
ទុក្ខក្ដុំពកណែនស្មើរក្ដាយ ៗ

រួចនេះដល់នោះមកថ្មីៗ
ជួបជួនពីរបីមិនមានស្បើយ

ហៃហាហល់ចិត្តណាស់ហើយ
កម្មអើយពៀរព្រេងអីដល់ម្ល៉េះ ៗ

កាលបានឃើញមុខមួយវេលា
ចិត្តអើយខ្លោចផ្សាទ្រូងស្ទើរប្រេះ
រន្ធត់សែនខ្វល់ចិត្តអីម្ល៉េះ
កាន់តែជួបចេះទប់ពុំបាន ៗ

សព្វថ្ងៃខ្លួនបងដូចសមុទ្រ
មៀងមើលងងឹតមិនយល់ត្រើយ
មួយឆ្នាំជួបម្ល៉ៃឃ្លាតវិញហើយ
ម៉្លេះសមកន្ដើយបងអសារ ៗ

អនិច្ចាទុក្ខព្រួយព្រោះក្ដីអាល័យ
កាត់ឆ្អែងចំតែតែស្នេហ៍ក្នុងឫទ័យ
ព្រួយគិតតែពុំស្បើយល្ហើយដល់មួយថ្ងៃ
តែងសម្រេងតែងសម្រៃក្ដីអាងខ្វាង ៗ

បងរពុកនឹកដល់ប្អូនស្ងួនកន្យា
លុះវេលាផាទឹងហៀបទៀបព្រឹកព្រាង
ស្ដាប់សព្ទសត្វយំទៅដោយយ៉ាង
ទៀបទីងស្វាងហើយទើបសត្វយំឆ្ងាស់ឆ្ងើយ ៗ

ដោយគូនៅជាសុខសព្វព្រឹក្សា
ភ្ញាក់កាលណាឃើញនៅមុខទុក្ខបាត់ស្បើយ
តែខ្លួនបងកំព្រាអាទុបតែខ្ញើយ
ទុកម្នាអើយធ្វើកម្មអ្វីក៏ដល់ម៉្លេះ ។

សារមេត្រីតែងដោយក្តីកិសរង់
ធ្វើមកត្រង់រង់ឲ្យដឹងពីចិន្តា
ពីចិត្តបងគិតមូលមួយត្រួយដ៏
ពុំចង់ឃ្លាឲ្យជាឃ្លាតមួយកគ្រី ។

តែរៀមកាត់ដោយជាតិសត្វកើតក្នុងកម្ម
វែងតែចាំទ្រាំតែទុក្ខជាប្រក្រតី
ទឹងចៀសចាកពីសង្សារនាលោកិយ
ទោះប្រុសស្រីវែងដូចគ្នាពល់រូបា ។

មោ៉ងប្រាំបួនជួនជាគេខ្លង់យាមបែប្រាណ
ចិត្តគិតស្មានដូចបានជួបធ្វើមថ្ងៃ
ដោយជាសុខលក់ស៊ិនហួសដល់ថ្ងៃ
ចិត្តគិតថ្នែដោយខ្វល់ដល់ក្តីវេទនា ។

(ឃុនស៊ីមនោមៃ)

អនិច្ចា ព្រះសុរិយា ជិតព្រលប់
ទៀបយប់ក្រៀមអុរជោកទៅពសុធា
ហឹងក្អាត់យំថ្ងូរថ្ងើយក្នាក់
ជួបគូជិតគូស្រស់ស្រើបចិត្ត ។
តែបងរងកម្មទ្រាំតែទុក្ខ
គ្មានសុខមុខគួរឲ្យអាណិត
បង់ស្នេហ៍ប្រែខានពុំបានជិត
វែងគិតរឹងកើតតែទុក្ខា ។
រំពឹងរកកល់ខ្វល់ក្នុងចិត្ត
ទឹកចង់ឲ្យជិតម្រក់សនា
គិតណា សអំពល់ខ្វល់ប្រាជ្ញ
សែនមហាវិតក្កទុក្ខពុំស្បើយ ។

ប្រប្រួមមកអស់តែប៉ុណ្ណោះ ។

រឿងព្រេងខ្មែរ--រឿងអាឡេវ ទី ២

(តទក)

លុះដល់ថ្ងៃក្រោយទៀត អាឡេវរៀបទៅធ្វើការក៏យកហឹបទៅផ្ញើនឹងប្រពន្ធសេដ្ឋីហើយផ្តាំថា អ្នកប្រយ័ត្នរក្សាទុកឱ្យល្អកុំឱ្យនរណាបើកមើលលេង ៗ ឯប្រពន្ធសេដ្ឋីទឹកឆ្ងល់នឹងហឹបអាឡេវណាស់ ក៏បើកមើល ឃើញសំបុត្រពេញក្នុងហឹប ហើយណាមើលសំបុត្រអស់នោះឃើញសេចក្តីក្នុងសំបុត្រថា ពួកនាហ្នឹងជំពាក់ប្រាក់សឹងមានចំនួនគ្រប់គ្នាទាំងអស់ហើយបោះត្រាផង លុះបើមើលសំបុត្រទាំងអស់ឃើញសុទ្ធតែនា-ហ្នឹងជំពាក់ប្រាក់ជាច្រើនណាស់ដូច្នោះ ក៏យកហឹបសំបុត្រនោះទៅបង្ហាញសេដ្ឋីជាប្តី ឯសេដ្ឋីបានឃើញសំបុត្រអាឡេវសព្វគ្រប់ហើយ ក៏និយាយនឹងប្រពន្ធថា កាលអាឡេវវាមកនៅនឹងយើងនោះអញបានសួរវាពីម្តាយអាពុកនៅឯណា វាប្រាប់ថាគ្មានម្តាយអាពុកទេស្លាប់អស់ទៅហើយ ៗ វាប្រាប់អញថា កាលដែលម្តាយអាពុកវានៅរស់នៅឡើយនោះ មានទ្រព្យសម្បត្តិដូចជាយើងនេះដែរ ឥឡូវនេះមកឃើញសំបុត្រអស់នាហ្នឹងជំពាក់ប្រាក់វាច្រើនម៉្លេះ នេះសឹងត្រូវនឹងពាក្យវានិយាយពីមុននោះប្រាកដមែន ឯគំនិតប្រាជ្ញាវាសមជាមនុស្សមានពូជ មួយទៀតការងារទាំងអស់ក្នុងផ្ទះយើងសព្វថ្ងៃនេះក៏បានវាជួយដាស់តឿនថែទាំមើលរក្សាដឹងបាត់ដឹង

គង់ដឹងខ្លួនដឹងជា   មានតែកំហឹងហើយទុកដូចជាកូន ឥឡូវកូនស្រីយើង
មួយនេះពេញក្រមុំល្អមមានប្តីហើយ ពួកស្ដេចនាហ្មឺនមកដណ្ដឹងចង់បានជា
ច្រើនណាស់ហើយ យើងមិនត្រូវចិត្តបានជាយើងមិនព្រមឲ្យ ឥឡូវនេះបើ
យើងឲ្យទៅអាឡេវនោះយើងខ្មាសគេណាស់ ដ្បិតវាជាមនុស្សកំព្រាក្បាល
មួយមកនៅក្នុងស្រុកគាយ   គ្មាននរណាស្គាល់ពូជពង្សវង្សាជាល្អអាក្រក់
បើយើងមិនឲ្យកូនយើងជាប្រពន្ធវាដូចជាទឹកស្ដាយ   ដ្បិតគំនិតមារយាទ
វាជាល្អហើយជួយឈឺឆ្អាលក្នុងការងារយើង ដូចជាការងាររបស់ខ្លួនវាដែរ
ដំណើរនេះក្របើគិតណាស់ ៗ ឯប្រពន្ធសេដ្ឋីឆ្លើយឡើងថា ត្រង់គិតដែល
ធ្វើមិនឲ្យខ្មាសគេនោះវាងាយទេ   យើងនឹងរៀបការក្នុងវេលាយប់ហើយ
រៀបបន្តិចបន្តួចសោះកុំឲ្យខ្ចាបព្រែចង យើងផ្សំផ្គុំឲ្យជាប្តីប្រពន្ធគ្នាទៅ បើ
ដល់យូរទៅហើយគេដឹងនោះយើងក៏អស់ខ្មាសគេហើយ   ពីព្រោះវាមាន
បំណុលវាក៏ច្រើនដែរ ៗ ហេតុតែសំណាងព្រេងរបស់អាឡេវនឹងកូនក្រមុំ
សេដ្ឋីនោះនឹងបានគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ   ក៏សេដ្ឋីគិតឃើញព្រមដូចពាក្យប្រពន្ធ
ពន្យល់ក៏ព្រមឲ្យកូនក្រមុំជាប្រពន្ធអាឡេវ សេដ្ឋីហៅអាឡេវមកប្រាប់ថា
ដ្បិតតាំងអំពីថ្ងៃដែលឯងមកនៅនឹងអញ ៗ មើលទៅគំនិតមារយាទចិត្តថ្លើម
ឯងឈឺឆ្អាលក្នុងការងារអញដូចជាកូនបង្កើត បើដូច្នេះអញឲ្យកូនក្រមុំអញ
ជាប្រពន្ធឯង ៗ ឯអាឡេវឮសេដ្ឋីប្រាប់ថាឲ្យកូនក្រមុំជាប្រពន្ធដូច្នោះ ក៏

មានចិត្តត្រេកអរណាស់ សេដ្ឋីក៏ហៅកូនក្រមុំមករៀបសម្ពះមេបាចាស់ទុំ រៀបសែនព្រេនតាមសណ្ដាប់បុរាណជាប្ដីប្រពន្ធគ្នាទៅ ។

លុះការរួចពីរបីថ្ងៃ ប្រពន្ធអាឡេវគិតទៅគាល់ស្ដេចឯក្នុងវាំងបាន និយាយប្រាប់អាឡេវជាប្ដី ៗ ឯអាឡេវក៏និយាយផ្ដាំប្រពន្ធថា បងទៅចាំនៅសាលាជំនុំ បើនាងឃើញបងបោយដៃហៅត្រូវនាងលើកជើងពានស្លាមកលុតជង្គង់ហុចស្លាពានឲ្យបង ៗ ទទួលយកហើយនាងសំពះត្រឡប់ទៅវិញចុះ លុះនិយាយផ្ដាំប្រពន្ធសព្វគ្រប់ហើយ ក៏ស្លៀកសំពត់ចាស់អាវចាស់ដូចកាលធ្វើការពីមុន ហើយទៅអង្គុយលេងនៅសាលាជំនុំ ពួកនាហ្មឺនសព្វមុខមន្ត្រីទូទៅក្រមសាលាភ្នាក់ងារក្រមការនូវឃុនម៉ឺនមហាតលិកក៏មកពាសពេញ ឃើញអាឡេវអង្គុយនៅសាលាហើយ នាម៉ឺនខ្លះត្បែកក្បាល ខ្លះទះខ្នងទាញដៃ ខ្លះឲ្យអាឡេវធ្វើតុកក្រមាច់លេង ដូចធ្លាប់លេងពីមុនមកដូច្នេះឯង ។ ឯអាឡេវជាមនុស្សមានប្រាជ្ញាចេះក្រមាច់កំ-ប្លែងលេងឲ្យគេចូលចិត្ត មិនចេះខឹងនឹងនរណាទេ ពោះនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីនូវឃុនម៉ឺនមហាតលិកនូវក្រមការភ្នាក់ងារប្រើរាំដូចម្ដេចក៏ លេងដូចម្ដេចក៏ក៏មិនចេះខឹងមិនចេះប្រកែក ឲ្យអាក់អន់ចិត្តអ្នកឯណា តាំងតែពីដើមមកដូច្នេះឯង ហើយពួកនាហ្មឺនមិនដឹងជាអាឡេវបានកូនក្រមុំសេដ្ឋីមកធ្វើជាប្រពន្ធផង ។

(នៅមានត)